

Якщо Україна прагне пришвидшити темпи економічного розвитку та побудувати конкурентоспроможну економіку, то необхідно повною мірою виконувати вимоги діючого законодавства щодо організації бюджетного процесу, в основі якого закладені певні принципи, дотримання яких дає можливість правильно скласти, затвердити і виконати бюджет з досягненням максимальної користі для суспільства.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.04.2020).
2. Косенко Л. П. Проблеми фінансового права. Чернівці: Рута, 1996. Вип. 1. С. 91-100.

Мацьопа Григорій Васильович

студент 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Русін В.М.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Дефіцит державного бюджету є складним економічним явищем. В процесі розвитку економічної думки сформулювалися три підходи до трактування його сутності. Перший підхід належить класичній школі політекономії, яка розглядає дефіцит бюджету як негативне явище, якого необхідно уникати або мінімізувати. Другий підхід трактування дефіциту бюджету розроблений АббоюЛернером, який обґрунтував тезис, що дефіцит бюджету є об'єктивним економічним явищем, що виникає при здійсненні державою власних функцій. Третій підхід належить Дж. Кейнсу, який в своїй теорії обґрунтував дефіцит як вагомий інструмент держави для стимулювання сукупного попиту в державі, а пізніше неокейсіанство використовувало дефіцит для урівноваження коливань економічного циклу.

Питання дефіциту державного бюджету в Україні завжди було хронічним. Останній раз профіцитний бюджет було затверджено в 2002 р., а після світової валютної кризи проблема лише загострилася. В Україні, в

силу існування дефіциту як хронічної складової бюджету, склалося негативна думка про дефіцит. Особливо, це стосується кризових для економіки України періодів, 2008-2010 рр. та 2014-2016 рр. в які відслідковувалось явне зростання бюджетного дефіциту, в наслідок відсутності необхідних джерел фінансових ресурсів.

Динаміка дефіциту Державного бюджету України у 2006-2019 рр. відображена на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка дефіциту Державного бюджету України у 2006-2019 рр.*

* Складено автором на основі [1; 2].

За даними рис. 1 можемо спостерігати зростання абсолютного розміру бюджетного дефіциту. Так, у 2010 р. він становив 64,3 млрд. грн., в 2014 р. – 78,1 млрд. грн., в 2016 р. – 70,3 млрд. грн. та в 2019 р. – 78 млрд. грн. Проте, якщо ми розглянемо показник рівня дефіциту, ми можемо побачити, що високий рівень дефіциту реально спостерігався в 2009 р. – 3,7%, в 2010 р. – 5,7% та в 2013-2014 рр., відповідно 4,2% та 4,9%. А з 2015 р. частка дефіциту, попри зростання її абсолютного значення, має тенденцію до зниження в ВВП. Це в основному пов'язано із інфляційним зростанням надходжень державного бюджету та ВВП, як наслідок економічної кризи 2014-2016 рр. Відзначимо, що причинами хронічної дефіцитності в Україні є:

- економічна криза в 2008 р. та 2014-2016 рр.;
- значні інфляційні процеси, 24,9% в 2014 р. та 43,3% в 2015 р. [3];
- хронічна дефіцитність пенсійного фонду, у 2019 р. з бюджету до пенсійного фонду було передано 191,5 млрд. грн [1];
- тіньова економіка, що призводить до недоотримання бюджетом доходів;
- агресія Російської Федерації та зростання видатків на оборону з 1% ВВП в 2013 р. до 2,7 % ВВП в 2017 р. [1];
- соціальна та економічна нестабільність в 2014-2016 рр.;
- неефективна структура бюджетних видатків та низький рівень ефективності бюджетних видатків;
- недостатньо реалістичне прогнозування та планування.

Парадокс, але можна стверджувати, що дефіцит державного бюджету є наслідком дефіцитів попередніх періодів. Основним джерелом покриття дефіциту в Україні є запозичення – 95,8% в структурі фінансування дефіциту. Відповідно державні запозичення формують суму державного боргу, який необхідно обслуговувати. За 2019 р. на обслуговування державного боргу було витрачено 124 млрд грн, що є більшим ніж дефіцит бюджету за 2019 р. (78 млрд грн) та становить 9% видатків зведеного бюджету.

З 1 січня 2019 р. в дію вступили нові зміни до Бюджетного кодексу. Основним нововведенням стало запровадження середньострокового планування на постійній основі, розроблення бюджетної декларації та фіскальні обмеження. В сфері управління дефіцитом державного бюджету було запроваджено два основні фіскальні обмеження, рівень дефіциту не може перевищувати норму в 3% ВВП та фактичний дефіцит бюджету не може перевищити затвердженого граничного значення в Законі України про державний бюджет на відповідний рік [4]. Дані заходи мають на меті підвищити стабільність в державі та обмежити непомірне зростання бюджетного дефіциту під економічних криз.

Зазначимо, що дефіцит бюджету може бути не лише негативним економічним явищем, але і інструментом забезпечення економічного розвитку. У відповідність до «золотого правила» державних фінансів, що функціонує в Великобританії, бюджетний дефіцит в межах бюджетних інвестицій є виправданим. Тому, є доцільним на сьогоднішній день переглянути наявну політику управління бюджетним дефіцитом в Україні

та привести її у відповідність до зарубіжного досвіду високорозвинутих держав.

Література:

1. Дані офіційного сайту Державної казначейської служби України URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 02.04.2020).
2. Дані офіційного сайту Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).
3. Дані офіційного сайту Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування: Закон України № 2646-VIII від 06.12.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-VIII> (дата звернення: 02.04.2020).

Мельник Алла Леонідівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Коваль С. Л.

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ

В умовах поглиблення світових процесів фінансової глобалізації та їх впливу на розвиток економіки України особливого значення набуває забезпечення фінансовими ресурсами економічного зростання. Одним із джерел таких ресурсів є заощадження домогосподарств, які у процесі кругообігу на фінансовому ринку забезпечують задоволенню потреб інших суб'єктів у позикових коштах. Перетворення заощаджень на інвестиції сприятиме отриманню домогосподарствами додаткових доходів, які сприятимуть зростанню споживчого попиту та підвищенню рівня життя населення. Таким чином, перехід неорганізованих заощаджень членів домогосподарств у інвестиції сприятиме зростанню доходів населення, доходної частини бюджету, прибутку суб'єктів господарювання, таким чином відбуватиметься зростання ВВП та підвищення добробуту населення.